

MILITARIZAREA OPERATORILOR ECONOMICI A CĂROR ACTIVITATE ESTE NEMIJLOCIT LEGATĂ DE ASIGURAREA RESURSELOR NECESARE APĂRĂRII – CONSIDERAȚII GENERALE ȘI DELIMITĂRI CONCEPTUALE –

Colonel (r.) dr. Adrian BĂLĂLĂU

10.55535/GMR.2023.3.8

Procesul gradual de planificare și pregătire a mobilizării economiei naționale cuprinde ansamblul de măsuri care se iau din timp de pace în vederea valorificării întregului potențial economic al țării și subordonării acestuia efortului național de apărare. Acest proces se concretizează prin elaborarea și aprobarea Planului de mobilizare a economiei naționale pentru apărare, dimensionat pentru o perioadă de un an de zile și cu valabilitate timp de patru ani.

Pe timpul stării de mobilizare, implementarea acestui plan presupune punerea în aplicare a măsurilor stabilite și adaptate la situația apărută la un moment dat. Astfel, posibila militarizare a operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de resursele necesare apărării este un subiect de studiu asupra căruia ne vom opri în cadrul acestui demers, plecând de la analiza unor procedee specifice cum ar fi, de exemplu, reconversia economică, rechizițiile de bunuri și prestările de servicii în interes public, mobilizarea la locul de muncă a persoanelor cu obligații militare etc.

Cuvinte-cheie: militarizare, operatori economici, mobilizarea economiei, industria națională de apărare, economie de război.

Militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării – considerații generale și delimitări conceptuale –

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

INTRODUCERE

Evoluția din ultima vreme a situației geostrategice, având ca efect direct securitatea statelor membre ale NATO și siguranța cetățenilor săi, pentru care se impun măsuri în vederea contracarării pericolelor prin dezvoltarea capabilităților economico-militare, creează premisele necesare pentru asigurarea unui management eficient, coerent și judicios al resurselor de apărare, prin raportare la prioritățile, interesele și obiectivele naționale aliniate la cele colective, potrivit angajamentelor internaționale asumate.

În acest context, pentru îndeplinirea atribuțiilor care revin Guvernului privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, vectorul principal de referință îl constituie asigurarea cu prioritate a cererilor de produse și servicii necesare forțelor sistemului național de apărare, precum și a celor necesare funcționării economiei naționale și populației pe timpul stării de asediu, mobilizare sau război.

Pentru prima dată, mobilizarea economiei naționale a constituit obiect de studiu pentru specialiștii în problemele economico-militare, ca urmare a lecțiilor identificate din analiza desfășurării celor două războaie mondiale ale căror caracteristici au evidențiat creșterea rolului potențialului economic ca factor al puterii militare, în condițiile în care rezervele de armament, muniții, tehnică de luptă și alte materiale trebuiau să asigure necesarul pentru întreaga perioadă de desfășurare a conflictelor.

Astăzi, evoluția situației de la granița de nord-est a României scoate în evidență și alte nevoi esențiale ale economiei în afara clasicelor echipamente militare, muniții și tehnică de luptă. Ne referim la infrastructurile critice feroviare, rutiere, aeriene și maritime, produsele de importanță deosebită pentru economie și populație (resurse energetice primare, energie electrică, produse alimentare pentru forțele sistemului național de apărare/FSNA și pentru consumul

Pentru îndeplinirea atribuțiilor care revin Guvernului privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, vectorul principal de referință îl constituie asigurarea cu prioritate a cererilor de produse și servicii necesare forțelor sistemului național de apărare, precum și a celor necesare funcționării economiei naționale și populației pe timpul stării de asediu, mobilizare sau război.

Potrivit prevederilor și în condițiile stabilite prin lege (Legea nr. 45/1994), la proclamarea stării de asediu sau de urgență, la declararea mobilizării ori a stării de război, pot fi rechiziționate bunuri aparținând operatorilor economici, instituțiilor publice, celorlalte persoane juridice și persoanelor fizice și pot fi chemați cetățeni apti de muncă pentru prestări de servicii, în condițiile prevăzute de lege.

raționalizat al populației, medicamente, vaccinuri și servicii de uz uman), servicii de securitate cibernetică și dezvoltare software etc.

În efectuarea graduală a mobilizării economiei naționale distingem două etape: *etapa de pregătire*, care se realizează din timp de pace și cuprinde ansamblul de măsuri care se iau în vederea valorificării întregului potențial economic al țării și subordonării acestuia efortului național de apărare, și *etapa de execuție*, în care se implementează măsurile stabilite în etapa anterioară prin planurile de mobilizare specifice. Această etapă este, de fapt, și cea care face obiectul nostru de studiu, pe durata ei fiind stabilită, prin lege, *posibilitatea militarizării operatorilor economici*, ca procedeu specific al mobilizării economiei naționale, dar care nu poate fi analizat în afara altor procedee specifice, cum ar fi, de exemplu, *reconversia economică*, rechizițiile de bunuri și prestările de servicii în interes public, mobilizarea la locul de muncă a persoanelor cu obligații militare etc.

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND MILITARIZAREA OPERATORILOR ECONOMICI

Prin proiectul *Planului de mobilizare a economiei naționale pentru apărare*, dimensionat pentru primul an de război și cu valabilitate pentru o perioadă de patru ani, se stabilesc sarcinile tuturor structurilor angajate în efortul național de apărare, precum și resursele umane, materiale și financiare ce se vor angaja în acest scop. După aprobarea acestuia prin Hotărâre a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, pe baza obligațiilor ce le revin, autoritățile administrației publice, instituțiile publice și operatorii economici constituie și păstrează, din timp de pace, capacități și rezerve de mobilizare necesare pentru realizarea sarcinilor respective, creând, astfel, condițiile necesare pentru trecerea economiei naționale de la starea de pace la starea de război.

Potrivit prevederilor și în condițiile stabilite prin lege (Legea nr. 45/1994), la proclamarea stării de asediu sau de urgență, la declararea mobilizării ori a stării de război, pot fi rechiziționate bunuri aparținând operatorilor economici, instituțiilor publice, celorlalte persoane juridice și persoanelor fizice și pot fi chemați cetățeni apti de muncă pentru prestări de servicii, în condițiile prevăzute de lege.

În situațiile prevăzute mai sus, cu aprobarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (Legea nr. 45/2004), operatorii economici a căror

activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării *pot fi militarizați*, organizarea și funcționarea acestora urmând a fi stabilite prin hotărâre a Guvernului.

În ultimul secol, dezvoltarea societății a adus cu sine și o serie de concepte noi, printre care se numără și termenul de *militarizare*, care descrie, în general, un fenomen de influențare a ideologiei militare în toate sferele vieții unei țări, în palierul economiei, al ideologiei politice și al celor mai multe dintre domeniile științifice și tehnice cu interferențe militare. (Hona, 1998). Cu alte cuvinte, principala caracteristică a militarizării este trecerea economiei de la starea de pace la starea de război în vederea asigurării creșterii potențialului militar. Pe de o parte, acest lucru presupune o creștere constantă a cheltuielilor bugetare pentru complexul militar-industrial, în scopul menținerii unui nivel mare al cantității și calității resurselor destinate apărării, în detrimentul scăderii fondurilor alocate pentru dezvoltarea altor sfere (ex. sociale, culturale, publice, de viață etc.). Pe de altă parte, militarizarea stimulează direct cercetarea și dezvoltarea domeniilor științifice și tehnologice.

În mod evident, în literatura de specialitate, sintagma „*acțiunea de a militariza*”, sub forma sa substantivizată, „*militarizare*”, este definită prin asociere directă cu alți termeni (țări, teritorii, economii, întreprinderi etc.), având semnificații similare, de genul: *a organiza în mod militar; a subordona unor scopuri militare; a prevedea cu forță armată; a organiza militărește (o țară, o instituție etc.); a da un caracter militar; a subordona scopurilor militarismului; a subordona (un teritoriu, o întreprindere) unui regim militar, uneori direct armatei, și a le folosi în scopuri militare; a subordona dezvoltarea economiei necesității pregătirilor militare, de război; a subordona întreprinderile, teritoriile etc. unui regim militar sau unor scopuri militare; a organiza militărește* (<https://dexonline.ro/definitie/militarizare>).

Întrucât legislația incidentă acestui domeniu nu este destul de elaborată în privința actelor normative subsecvente și/sau a reglementărilor interne, se impune detalierea anumitor aspecte privind desfășurarea acestui proces și a responsabilităților pe care le au atât structurile cu responsabilități directe privind implementarea acestor prevederi legislative, cât și operatorii economici aflați în situația ipotetică de a parcurge etapele succesive procesului de „*militarizare*”.

Principala caracteristică a militarizării este trecerea economiei de la starea de pace la starea de război în vederea asigurării creșterii potențialului militar. Pe de o parte, acest lucru presupune o creștere constantă a cheltuielilor bugetare pentru complexul militar-industrial, în scopul menținerii unui nivel mare al cantității și calității resurselor destinate apărării, în detrimentul scăderii fondurilor alocate pentru dezvoltarea altor sfere. Pe de altă parte, militarizarea stimulează direct cercetarea și dezvoltarea domeniilor științifice și tehnologice.

Ministerul Apărării Naționale (Legea nr. 355/2009) coordonează unitar planificarea și evaluarea pregătirii pentru mobilizare a forțelor destinate apărării și monitorizează executarea acestor activități, prin Statul Major al Apărării și structurile specifice din cadrul celorlalte instituții/autorități publice cu atribuții în domeniul apărării și securității naționale, inclusiv a activității operatorilor economici militarizați pentru satisfacere cererilor armatei.

Astfel, putem aprecia că responsabilități directe privind militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării sunt atribuite următoarelor structuri:

❖ *Administrația Națională a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale*, care este structura de specialitate a Guvernului, organ de specialitate al administrației publice centrale pentru activitatea de pregătire a economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, în coordonarea Secretariatului General al Guvernului, și care supune aprobării Consiliului Suprem de Apărare a Țării propunerile ministerelor de resort de militarizare a operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării (ANRSPS);

❖ *ministerele de resort*, care răspund de restructurarea, reorganizarea și eficientizarea activității fiecărui operator economic cu capital integral și/sau majoritar de stat aflat în subordine, sub autoritate sau în coordonare, pe baza planurilor proprii de reorganizare/restructurare validate în ședința Adunării generale a acționarilor și aprobate prin hotărâre a Guvernului, la inițiativa acestora sau a instituției coordonatoare din cadrul forțelor sistemului național de apărare (FSNA), cu avizul autorității de specialitate și al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, dacă acestea privesc capacități strategice;

❖ *Ministerul Apărării Naționale (Legea nr. 355/2009)*, care coordonează unitar planificarea și evaluarea pregătirii pentru mobilizare a forțelor destinate apărării și monitorizează executarea acestor activități, prin Statul Major al Apărării și structurile specifice din cadrul celorlalte instituții/autorități publice cu atribuții în domeniul apărării și securității naționale, inclusiv a activității operatorilor economici militarizați pentru satisfacerea cererilor armatei;

❖ *operatorii economici (Legea nr. 477/2003)* cu sarcini prevăzute în planul de mobilizare, fiecare în domeniul său de activitate, care trebuie să dispună (Legea nr. 232/2016) măsurile necesare în vederea adaptării structurii organizatorice¹ pentru a funcționa în caz

¹ Se elaborează pe baza planurilor de funcționare în regim special de lucru, întocmite din timp de pace, clasificate „*nivel secret*”, și se asigură prin mobilizarea la locul de muncă și prin chemări de persoane pentru prestări de servicii în interes public, în condițiile art. 29 din *Legea nr. 477/2003, republicată*.

de mobilizare sau de război, în condițiile militarizării lor, folosind întregul potențial economic și uman de care dispun, pentru realizarea integrală a sarcinilor ce le revin.

Plecând de la interpretarea prevederii legislative, potrivit căreia pot fi militarizați acei operatori economici „a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării” (Ib.), putem aprecia că procesul de militarizare este pus în aplicare de către:

- operatorii economici din industria națională de apărare cu sau fără sarcini obligatorii stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare;
- operatorii economici cu sarcini obligatorii stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare și/sau cei nominalizați pentru asigurarea continuității activităților economico-sociale;
- alți operatori economici potențiali furnizori de produse și servicii pentru apărare, care au finalizat procesul de reconversie economică în urma căruia pot produce/furniza produse și/sau servicii necesare pentru satisfacerea nevoilor forțelor sistemului național de apărare.

Astfel, *militarizarea operatorilor economici* este în relație de cauzalitate directă cu *reconversia economică*, proces de modificare, adaptare a obiectului de activitate al unui operator economic sau a unei ramuri industriale, a forței de muncă etc. la noi necesități (ex. reprofilarea unor fabrici și uzine care sunt în măsură să treacă la producția de război cu unele modificări în dotare, utilare și re tehnologizare).

Experiența celor două războaie mondiale a demonstrat că producția militară a întreprinderilor specializate din timp de pace nu a fost suficientă pentru asigurarea necesarului de război, motiv pentru care întreprinderile specializate în fabricarea utilajelor de construcții, tractoare și autocamioane au fost reprofile în vederea producerii de piese de schimb și subansambluri necesare pentru fabricarea tancurilor și transportoarelor blindate, cele specializate în fabricarea autoturismelor, aparatelor de măsură și control, echipamentelor electrice la fabricarea de motoare pentru avioane, mitraliere etc., iar uzinele de mecanică fină au trecut la producția de aparatură de precizie de diferite tipuri.

GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ

Procesul de militarizare este pus în aplicare de către: operatorii economici din industria națională de apărare; operatorii economici cu sarcini obligatorii stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare; alți operatori economici potențiali furnizori de produse și servicii pentru apărare.

Fabrica de Arme Cugir S.A., înființată din 1799, în timpul Imperiului Austro-Ungar, este una dintre primele fabrici metalurgice din Transilvania, în care au fost fondate primele ateliere de fabricare a oțelului; începând cu anul 1926, s-a extins prin construcția de noi linii de producție. Prin militarizarea fabricii pe timpul războiului, fabrica a trecut la producția de părți și ansambluri pentru tehnica de artilerie.

Pentru exemplificare, aducem în atenție câteva cazuri repertoriare în documentele istorice ale vremii. Primul, *Fabrica de Arme Cugir S.A.*, înființată din 1799, în timpul Imperiului Austro-Ungar, este una dintre primele fabrici metalurgice din Transilvania, în care au fost fondate primele ateliere de fabricare a oțelului; începând cu anul 1926, s-a extins prin construcția de noi linii de producție. Prin militarizarea fabricii pe timpul războiului, fabrica a trecut la producția de părți și ansambluri pentru tehnica de artilerie (în colaborare cu compania londoneză „*Vickers Armstrong Ltd.*”). Ulterior, prin preluarea fabricii de către firma cehoslovacă „*Zbrojowka - Brno*”, a fost conceput un nou design al producției pentru arme de infanterie și muniție, bazate pe licențe de documentare.

Al doilea exemplu este *Fabrica de mașini, de vagoane și turnătorie de fier Johann Weitzer S.A.* din Arad, care dispunea, în timpul Primului Război Mondial, de toate utilajele necesare producerii vagoanelor de călători și marfă, cisterne, poduri metalice și motoare Diesel, precum și alte mașini și instalații, organe de transmisie pentru industrie, piese turnate, vagoane de tramvai, cazane cu aburi etc. După militarizare, a primit comenzi pentru înzestrarea armatei austro-ungare cu vagoane-platformă pentru obuziere, vagoane-dormitor pentru trupă, bucătării de campanie, obuziere și tunuri de câmp, chesoane de muniții și unelte de geniu (Truță, 2022, p. 11).

Cel de-al treilea exemplu este cel al militarizării minelor din Valea Jiului, care a fost menționat în presă (Boboc, 2022, p. 1). Prin faptul că, și în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, economia de război avea nevoie de cărbune, minele Văii Jiului au fost militarizate, comandantul minelor Petroșani fiind locotenent-colonelul Ion Gavrilăscu. Armata avea să revină la minele din Valea Jiului (1949) prin înființarea Direcției Detașamentelor Militare de Muncă, subordonată Direcției Generale a Serviciului Muncii, cu sediul la București, și a Oficiului Detașamentelor de Muncă din Industria Cărbunelui (1958).

Având ca motivație (puerilă, n.a.) necesitatea forței de muncă pentru îndeplinirea planului de producție și faptul că militarizarea este singura soluție pentru salvarea mineritului, imediat după revolta minerilor din 1977, se înființează și funcționează în Valea Jiului mai multe detașamente, brigăzi și batalioane miniere/de construcții ce aveau să fie

desființate definitiv în anul 1990. Acest gen de militarizare era justificat, în acele vremuri, prin rapoartele și informările către prim-secretarul Partidului Comunist Român/PCR potrivit cărora maiștrii minieri declarau că „*planul în Valea Jiului nu se va putea realiza până nu se va trece la militarizarea muncitorilor ca și în CFR, întrucât oamenii nu mai sunt conștiincioși în muncă, cer mult de la societate în schimbul unor eforturi minime. Ce s-ar întâmpla dacă și muncitorii de la CFR ar lipsi de la serviciu ca cei de la mină?*”, iar greutățile ce apar în nerealizarea planului se datorau slăbiciunii conștiinței muncitorești (Boboc, ib.).

Pornind de la prezumția că niciunul dintre exemplele inserate nu este strict relevant pentru situația actuală, opinăm că, în prezent, militarizarea operatorilor economici are ca scop asigurarea condițiilor necesare realizării întocmai și la timp a sarcinilor pe care le au stabilite prin *Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare*, precum și pentru asigurarea integrității obiectivelor, instalațiilor, utilajelor și a patrimoniului pe care îl dețin și constă în punerea sub regim de control, disciplină și jurisdicție militară a întregului personal, care se consideră că este mobilizat la locul de muncă sau chemat pentru prestări de servicii în interes public, în acord cu poziția pe care o deține în documentele de evidență militară (persoană cu sau fără obligații militare).

Pe durata perioadei în care operatorul economic este militarizat (de la data publicării în Monitorul Oficial a Hotărârii de Guvern privind organizarea și funcționarea operatorului economic pe timpul militarizării până la data demilitarizării/demobilizării), acesta se află sub controlul Ministerului Apărării Naționale (Legea nr. 355/2009), asigurat direct sau prin structurile aflate în compunerea sau subordinea acestuia, după caz.

Pentru situațiile în care operatorii economici militarizați reprezintă un interes strategic, Ministerul Apărării Naționale, care are, potrivit legii, obligația monitorizării acestora pe durata militarizării, poate stabili o conducere militară (manager/director/comandant/reprezentant militar etc.) instalată la sediul/locația operatorului, desemnată exclusiv pentru implementarea sub formă de dispoziții/ordonanțe militare a măsurilor necesare pentru conducerea administrativă a operatorului economic.

În prezent, militarizarea operatorilor economici are ca scop asigurarea condițiilor necesare realizării întocmai și la timp a sarcinilor pe care le au stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare, precum și pentru asigurarea integrității obiectivelor, instalațiilor, utilajelor și a patrimoniului pe care îl dețin și constă în punerea sub regim de control, disciplină și jurisdicție militară a întregului personal, în acord cu poziția pe care o deține în documentele de evidență militară.

În perioada de militarizare, conducerea administrativă a operatorului economic se poate realiza în baza unui mandat special acordat de către ministerul de resort și avizat de către Ministerul Apărării Naționale, prin care se va stabili modul de administrare/gestionare și măsurile excepționale și derogatorii care trebuie luate de operatorul economic pentru accelerarea procesului de militarizare, în funcție de situația strategică și de concepția de implementare.

Prin raportare la deja existentă prevedere legislativă (Legea nr. 45/2002), potrivit căreia pentru asigurarea conducerii unitare, pe timpul stării de război, este prevăzută înființarea în fiecare județ și în municipiul București a funcției de „comandant militar”, subordonat Centrului Național Militar de Comandă, putem deduce faptul că, doar pe timpul acestei stări, conducerea militară a operatorului economic ar putea fi subordonată temporar Comandamentului militar al județului/municipiului București (Hotărârea CSAȚ nr. 18/2012), autoritate militară ale cărei atribuții sunt aprobate prin anexa nr. SG nr. 863/2013 la Hotărârea menționată ca referință. Astfel spus, pe timpul stării de mobilizare, conducerea militară a operatorului economic răspunde imperativelor circumstanțiale impuse de obligația de monitorizare pe care o are Ministerul Apărării Naționale pe timpul militarizării operatorilor economici, prin cooperare permanentă cu ministerele de resort ale căror atribuții sunt stabilite potrivit legii.

În perioada de militarizare, conducerea administrativă a operatorului economic se poate realiza în baza unui mandat special acordat de către ministerul de resort și avizat de către Ministerul Apărării Naționale, prin care se va stabili modul de administrare/gestionare și măsurile excepționale și derogatorii care trebuie luate de operatorul economic pentru accelerarea procesului de militarizare, în funcție de situația strategică și de concepția de implementare.

În acest sens, în opinia noastră, trebuie să se aibă în vedere și prevederile Legii nr. 355 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război, potrivit cărora, la declararea stării de mobilizare sau a stării de război, unele atribuții ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților administrației publice locale pot trece în competența autorităților militare, așa cum au fost prevăzute în hotărârea Parlamentului ori în decretul Președintelui României privind declararea stării de mobilizare sau a stării de război, situație în care autoritățile civile ale administrației publice continuă exercitarea atribuțiilor care nu au fost transferate autorităților militare și au obligația de a îndeplini întocmai prevederile ordonanțelor militare.

De asemenea, vor fi avute în vedere, pe timpul militarizării, și posibile măsuri de natura ajutorului de stat, prevăzute de lege,

care se pot acorda operatorilor economici, cu respectarea cerințelor privind protejarea intereselor naționale de securitate care se referă la producția sau comerțul cu armament, muniție sau material de război.

În acest context, principalele atribuții ale organelor militare de conducere/monitorizare vizează activitățile necesare realizării de produse militare, sensibile și strategice, precum și celelalte operațiuni conexe, astfel încât aceasta să asigure protecția intereselor naționale de apărare ale României, inclusiv a intereselor esențiale de securitate națională, de angajamentele guvernamentale asumate în relația cu structurile NATO și ale Uniunii Europene, precum și pentru respectarea altor obligații asumate de România prin tratate, parteneriate strategice și înțelegeri internaționale, astfel:

- supravegherea aplicării cu strictețe, de către organele de conducere ale operatorilor economici, a dispozițiilor legale privind capacitățile de producție și/sau serviciile pentru apărare deținute, precum și respectarea disciplinei în muncă;
- urmărirea adoptării și aplicării măsurilor de folosire completă a inventarului capacităților de producție și/sau serviciilor pentru apărare ale unui operator economic, trecerea în starea de păstrare/menținere a acestora sau a unor active din cadrul acestora care sunt destinate exclusiv satisfacerii cererilor forțelor sistemului național de apărare în timp de mobilizare sau război, precum și pentru asigurarea parametrilor tehnico-funcționali care să permită repunerea în funcțiune conform nevoilor strategice;
- verificarea măsurilor luate cu privire la organizarea producției și a muncii pentru realizarea sarcinilor prevăzute în planul de mobilizare, urmărirea respectării calității produselor și a ritmicității/periodicității livrării produselor și serviciilor pentru apărare asumate;
- monitorizarea conformității cu standardele aplicabile în domeniu a măsurilor luate la nivelul operatorului economic privind activitățile specifice de certificare/omologare/calificare a produselor/proceselor/serviciilor;
- sprijinirea conducerii administrative în vederea înlăturării dificultăților și constrângerilor apărute în procesul direct

Principalele atribuții ale organelor militare de conducere/monitorizare vizează activitățile necesare realizării de produse militare, sensibile și strategice, precum și celelalte operațiuni conexe, astfel încât aceasta să asigure protecția intereselor naționale de apărare ale României, precum și pentru respectarea altor obligații asumate de România prin tratate, parteneriate strategice și înțelegeri internaționale.

Recentele evoluții în plan geopolitic și economic, respectiv apariția unei zone de conflict în proximitatea granițelor României, necesită măsuri, acțiuni concrete și investiții ale statului în capacități de producție în domeniul militar sau cu dublă utilizare indispensabile satisfacerii cererilor de produse și servicii ale forțelor sistemului național de apărare pe timpul stării de mobilizare și/sau al stării de război, astfel încât acestea să poată fi pregătite pentru protejarea intereselor esențiale și siguranței statului român, precum și pentru a-și onora obligațiile asumate în calitate de stat membru al UE și al NATO.

sau al operațiunilor conexe de realizare a produselor militare, sensibile și strategice (cercetare-dezvoltare, proiectare, încercare și testare, fabricare, modernizare, mentenanță, depozitare, casare și dezafectare, delaborare, deținere, vânzare-cumpărare, închiriere și transport), precum și pentru derularea operațiunilor de cooperare tehnologică și industrială ale operatorului economic;

- verificarea și coordonarea modului de securizare a capacităților de producție (asigurarea condițiilor de climat tehnologic impus de normativele de profil, a pazei acestora și a condițiilor de securitate, astfel încât producția să poată fi reluată cu cheltuieli minime și în timpul cel mai scurt);
- colaborarea cu organele specializate ale ministerelor de resort în vederea aplicării măsurilor de protecție și/sau evacuare, după caz, specifice personalului și patrimoniului operatorului economic prin dispunerea măsurilor operative necesare pentru asigurarea continuității procesului de producție;
- avizarea modificărilor de restructurare/reorganizare, schimbare a obiectului principal de activitate și/sau a destinației capacităților de producție și/sau servicii ale operatorilor economici supuși procesului de militarizare, pe baza planurilor de funcționare în regim special de lucru și a lucrărilor de evidență militară și de mobilizare la locul de muncă pentru personalul cu obligații militare, conform legii;
- monitorizarea avariilor, distrugerilor, a pierderilor de materiale și personal, precum și a gradului de afectare a capacităților de producție, precum și dispunerea măsurilor care se impun pentru refacerea parțială sau totală a pierderilor suferite;
- sancționarea abaterilor/contravențiilor săvârșite de personalul operatorului economic militarizat, penal, contravențional, disciplinar sau material, după caz.

CONSIDERAȚII FINALE

Recentele evoluții în plan geopolitic și economic, respectiv apariția unei zone de conflict în proximitatea granițelor României, necesită măsuri, acțiuni concrete și investiții ale statului în capacități

de producție în domeniul militar sau cu dublă utilizare (dual-use) indispensabile satisfacerii cererilor de produse și servicii ale forțelor sistemului național de apărare pe timpul stării de mobilizare și/sau al stării de război, astfel încât acestea să poată fi pregătite pentru protejarea intereselor esențiale și siguranței statului român, precum și pentru a-și onora obligațiile asumate în calitate de stat membru al UE și al NATO.

Având ca exemplu concret lecțiile identificate pe timpul mobilizării părților intrate în conflictul din Ucraina, reacția europeană este diferită de la țară la țară, dar niciun comentariu nu surprinde cu exactitate care ar putea fi soluția prin care un stat angajat într-un conflict armat poate soluționa cu succes problematica asigurării resurselor pentru apărare. Potrivit lui Edward Lucas, de la Centrul de Analiză a Politicii Europene (CEPA), „o adevărată economie de război” este atunci când „bărbați înarmați vin și preiau controlul asupra fabricii tale și produc mai multe arme” (Schultz, 2023), așa cum, de fapt, se întâmplă acum în Rusia, care deja a făcut acești pași în această direcție.

Cu toate acestea, poziția pe care o are România, la mică distanță de un război în derulare, ne invită la o reflecție serioasă privind subiectul abordat, fiind obligați să identificăm soluții prin care, din perspectiva schimbării nefavorabile a raporturilor de forță în actualul areal est-european, resursele statului să fie planificate din timp de pace, în funcție de prioritățile economice, sociale, militare și de altă natură, astfel încât să se poată asigura și menține un nivel satisfăcător de securitate pe toate palierele sale de manifestare.

În acest context, apreciem că militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării reprezintă o măsură necesară, dar destul de controversată în zilele noastre, dacă este privită doar ca parte integrantă a unui proces echivalent „economiei în vreme de război”, în care se cere reconfigurarea completă a sistemului economic și concentrarea producției pe susținerea efortului național de apărare generat de riscul mai mereu prezent al unui eventual conflict convențional, neconvențional sau hibrid pe care îl avem sub ochii noștri.

Încrăzători că țara noastră ar putea deveni una dintre marile puteri militare ale Europei, alături de Polonia, prin concentrarea

Militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării reprezintă o măsură necesară, dar destul de controversată în zilele noastre, dacă este privită doar ca parte integrantă a unui proces echivalent „economiei în vreme de război”, în care se cere reconfigurarea completă a sistemului economic și concentrarea producției pe susținerea efortului național de apărare generat de riscul mai mereu prezent al unui eventual conflict convențional, neconvențional sau hibrid pe care îl avem sub ochii noștri.

unor resurse militare pe teritoriul național, în context aliat, precum și prin suplimentarea cheltuielilor militare și a producției de armament în România, ne vom putea schimba locul pe harta economică, situație în care se impune ca România să identifice acele direcții de acțiune care vizează creșterea productivității economice, iar soluția extremă de militarizare a operatorilor economici să poată fi înlocuită prin luarea unor măsuri urgente de redresare economico-financiară a operatorilor economici de interes strategic pentru dezvoltarea unei industrii militare puternice de apărare, cu noi locuri de muncă și rezultate economice adecvate.

BIBLIOGRAFIE:

1. ANRSPS, <http://www.anrps.gov.ro/cadrulegislativ.html>, accesat la 12 mai 2023.
2. Boboc, M. (2022). *Militarizarea minelor Văii Jiului după revolta muncitorească anti-comunistă din august 1977 de la Lupeni – în documentele Securității*, <https://www.zvj.ro/articole-61276>, accesat la 28 iunie 2023.
3. Hona, J. (1998). *Military Ideology in Response to Democratic Pressure during the Late Suharto Era: Political and Institutional Contexts*, <https://www.jstor.org/stable/3351378>, accesat la 12 iunie 2023.
4. *Hotărârea CSAȚ nr. 18 din 2012 privind atribuțiile comandantului militar al județului/municipiului București*, <https://csat.presidency.ro/ro/hotarari-emise-de-csat>, accesat la 12 iunie 2023.
5. *Legea apărării naționale nr. 45 din 01 iulie 1994, cu modificările și completările ulterioare* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
6. *Legea nr. 355/2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
7. *Legea nr. 415 din 27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, cu modificările și completările ulterioare* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
8. *Legea nr. 477/2003, republicată privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
9. *Legea nr. 232/2016 privind industria națională de apărare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).

10. Noul dicționar explicativ al limbii române; Dicționarul de neologisme; Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-A, <https://dexonline.ro/definitie/militarizare>, accesat la 27 iunie 2023.
11. Schultz, T. (2023). *Are nevoie Europa de o economie de război?*, articol publicat în Deutsche Welle, <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/are-nevoie-europa-de-o-economie-de-razboi-2272429.html>, accesat la 28 iunie 2023.
12. Truță, H. (2022). *Clădirea administrativă a fabricii Johann Weitze*, articol postat pe site-ului Bibliotecii Județene „Alexandru D. Xenopol”, <https://bibliotecaarad.ro/cladirea-administrativa-a-fabricii-johann-weitzer>, accesat la 12 iunie 2023.

